

1 Yttrande i mål om intäktsramar för elnätsföretag 2020–2023

Förvaltningsrätten har gett Energimarknadsinspektionen (Ei) tillfälle att yttra sig över överklagandena i nämnda mål. Överklagandena avser Ei:s beslut om intäktsramar för elnätsföretagen för tillsynsperioden 2020–2023. Klagandena anför i huvudsak samma yrkanden och grunder i sina överklaganden och hänvisar till varandras skrivelser (endast några yrkanden är företagsspecifika). Ei väljer därför att yttra sig över överklagandena i ett gemensamt yttrande för samtliga mål (samtliga målnummer framgår av bilaga 1).

Ei har beslutat att fastställa intäktsramar för elnätsföretagen för tillsynsperioden 2020–2023. Beslutens innebörd är att elnätsföretagen inte får ha högre samlade intäkter än den beslutade intäktsramen för perioden. För att avgöra vilken intäktsram som ska fastställas har Ei tillämpat 5 kap. ellagen (1997:857), förordning (2018:1520) om intäktsram för elnätsverksamhet (intäktsramsförordningen) samt Ei:s föreskrifter på området.

Den huvudsakliga frågan i målen är om Ei haft fog för att tillämpa intäktsramsförordningen vid fastställandet av elnätsföretagens intäktsramar. Denna fråga har betydelse för stora delar av beräkningen av intäktsramarna. I målen aktualiseras även några frågor som har mindre direkt koppling till intäktsramsförordningen såsom avbrottsersättning, arbets- och materialomkostnader, raseringskostnader och kostnader för anslutningar till överliggande och angränsande nät.

2 Ei:s inställning i målen och grunderna för denna

2.1 Ei:s inställning till överklagandena

Ei medger att den reala kalkylräntan före skatt som ska användas vid beräkningen av elnätsföretagens intäktsramar fastställs till 2,35 procent. Omvandlingsräntan ska därmed fastställas till 4,12 procent. Målen bör återförvisas till Ei för beräkning av nya intäktsramar i enlighet med detta.

Ei medger också att de löpande påverkbara kostnaderna för Västerbergslagens Elnät AB (mål nr 9745-19) avseende kostnader för anslutningar till överliggande och angränsande nät ska beräknas till 29 938 000 kr för 2014, 29 941 000 kr för 2015, 29 527 000 kr för 2016 och 29 451 000 kr för 2017. Ei anser att det aktuella målet ska återförvisas till Ei för beräkning av ny intäktsram även i enlighet med detta.

Ei anser att överklagandena i övrigt ska avslås.

2.2 Grunderna för Ei:s inställning

2.2.1 Tillämpning av intäktsramsförordningen

Intäktsramsförordningen är förenlig med överordnad svensk rätt samt EU-rätten och förordningen ska därför tillämpas vid fastställande av elnätsföretagens intäktsramar. I de överklagade besluten har Ei tillämpat intäktsramsförordningen på ett korrekt sätt och således fastställt intäktsramarna i enlighet med gällande rätt.

2.2.2 Tillgångsbeta och nettoskuldsättningsgrad

Det har i målen framkommit nya uppgifter (data) som medför att ytterligare ett företag, C.N Transelectrica, kan användas som jämförelseföretag vid beräkningen av tillgångsbeta och nettoskuldsättningsgrad. Båda dessa parametrar ska ändras eftersom de är beräknade utifrån jämförelseföretag och påverkas av det tillkommande företaget. Nettoskuldsättningsgraden ska ändras från 49 till 44 procent och tillgångsbeta ska ändras från 0,29 till 0,32. Dessa ändringar medför att den reala kalkylräntan före skatt ska ändras från 2,16 till 2,35 procent. Ändringen medför även att omvandlingsräntan ska ändras från 3,92 till 4,12 procent.

Under förutsättning att intäktsramsförordningen ska tillämpas vid fastställandet av elnätsföretagens intäktsramar medger Ei således att det överklagade beslutet ändras enligt ovanstående. Ei bör därför beräkna nya intäktsramar utifrån dessa förutsättningar.

2.2.3 De företagsspecifika yrkandena

Ei anser att yrkandet om att utbetalda avbrottsersättningar i sin helhet ska läggas till vid beräkningen av löpande påverkbara kostnader ska avslås. Metoden för hanteringen av kostnader för avbrottsersättning i beräkningen av intäktsramen har gjorts på ett sätt som är förenligt med ellagen.

Ei anser att elnätsföretagens yrkande om tillägg till de löpande påverkbara kostnaderna för arbets- och materialomkostnader ska avslås. Elnätsföretagen får skälig täckning för sina kostnader genom Ei:s metod för att beräkna ersättning för arbets- och materialomkostnader. Detta gäller för samtliga elnätsföretag, dvs oavsett om de klassas som tillverkande, förvärvande eller s.k. mixföretag.

Ei anser att yrkandet om tillägg till de löpande påverkbara kostnaderna med anledning av raseringskostnader ska avslås. Elnätsföretagen får täckning för raseringskostnader genom metoden för beräkning av kapitalbasen och det finns inget skäl för att frånga metoden i denna del.

Ei medger att de löpande påverkbara kostnaderna för Västerbergslagens Elnät AB (mål nr 9745-19) avseende kostnader för anslutningar till överliggande och angränsande nät ska ändras i enlighet med företagets yrkande. På grund av en felaktig inrapportering av uppgifter till Ei har de löpande påverkbara kostnaderna uppenbart fastställts till ett

felaktigt belopp. En ny inrapportering behövs från elnätsföretaget och målet bör därför återförvisas till Ei för ny handläggning och ny beräkning av intäktsramen.

2.3 Åberopade utlåtanden

Till stöd för Ei:s inställning i frågan om intäktsramsförordningens giltighet åberopas ett rättsutlåtande från Joakim Nergelius, professor i rättsvetenskap vid Örebro Universitet, bilaga 2.

Till stöd för Ei:s inställning i frågan om elnätsföretagens andrahandsyrkande åberopas två rapporter från konsultföretaget Montell & Partners, bilaga 3 och 4.

3 Intäktsramsförordningens giltighet

Elnätsföretagens talan handlar huvudsakligen om frågan om Ei får tillämpa intäktsramsförordningen när intäktsramarna fastställs. Invändningarna mot detta som elnätsföretagen framför är dels att intäktsramsförordningen strider mot överordnad svensk lag och därför inte får tillämpas enligt 11 kap. 14 § RF, dels att intäktsramsförordningen strider mot elmarknadsdirektivets regler om tillsynsmyndighetens oberoende och överklagande av beslut.

Ei hänvisar i huvudsak till utlåtandet från Joakim Nergelius, som visar att elnätsföretagens påståenden är ogrundade. Ei vill utöver det som anges i utlåtandet framföra följande.

3.1 Intäktsramsförordningen är inte ny

Elnätsföretagen anför att intäktsramsförordningen är ogiltig i sin helhet och därför inte får tillämpas.

Sedan förhandregleringen infördes i ellagen 2010 har lagens bestämmelser kompletterats med mer detaljerade regler antagna av regeringen genom förordning. Denna lagstiftningsteknik är inget nytt utan normalt förekommande och innebär att lagen utgör en ramlag och mer detaljerade bestämmelser anges på lägre normnivå. Innan nu gällande intäktsramsförordning gällde förordningen (2014:1064) om intäktsram för elnätsföretag och dessförinnan förordningen (2010:304) om fastställande av intäktsram enligt ellagen (1997:857).

För samtliga tidigare tillsynsperioder, där intäktsramarna precis som nu beräknats med tillämpning av då gällande intäktsramsförordning, har elnätsföretagen överklagat Ei:s beslut. Överklagandena har varit omfattande och lett till omfattande domstolsprocesser. Inte någon gång tidigare har elnätsföretagen anförts något om att förordningen skulle strida mot ellagen eller elmarknadsdirektivet. Detta trots att förordningen även tidigare inneburit "inskränkningar" och detaljbestämmelser i förhållande till ellagen. Elmarknadsdirektivets regler om tillsynsmyndighetens oberoende och möjligheter att överklaga har dessutom varit oförändrade under hela den tidsperiod som förhandsregleringen tillämpats.

Ei har således för alla tillsynsperioder tillämpat gällande intäktsramsförordning och beräknat intäktsramarna enligt de regler som angetts i förordningen. Situationen för tillsynsperioden 2020–2023 är således inte annorlunda. Det enda som är annorlunda är att vissa enskilda regler för beräkningen har justerats, vilket har skett inför varje tillsynsperiod sedan förhandsregleringen infördes.

Det är viktigt att komma ihåg att det för frågan om intäktsramsförordningens giltighet inte har någon betydelse vad reglerna i förordningen handlar om. Det elnätsföretagen menar är att regeringen inte får anta en förordning överhuvudtaget. Den i Sverige vanligt förekommande lagstiftningstekniken med delegationsbemyndigande är nu inte tillåten enligt elnätsföretagen. Detta är ett mycket starkt påstående och det bör ställas mycket höga krav på elnätsföretagen att visa att detta är en riktig tolkning.

3.2 Intäktsramsförordningens överensstämmelse med svensk lag

Elnätsföretagen anser att intäktsramsförordningen strider mot och begränsar syftet med regleringen i ellagen, som de menar är att säkerställa långsiktiga och stabila villkor för elnätsföretagen samt ge dem medel för investeringar. De menar även att intäktsramsförordningen går emot en fastslagen domstolspraxis om innebörden av ellagen, vilket inte är tillåtet då lag endast får ändras genom lag.

De argument som elnätsföretagen framför som stöd för att intäktsramsförordningen strider mot svensk lag bygger på två felaktiga synsätt. Det första handlar om syftet med förhandsregleringen och det andra vilken domstolspraxis som kan anses finnas.

3.2.1 Förhandsregleringen är till för att skydda kunder mot monopolverksamhet

Elnät är en typ av naturliga monopol. En sådan verksamhet kännetecknas av kontinuerligt fallande styckkostnader, normalt som ett resultat av att verksamheten är mycket kapitalkrävande med höga fasta kostnader i förhållande till de kostnader som varierar med produktionen. Därigenom blir stordriftsfördelarna i verksamheten sådana att ett enda företag kommer att dominera verksamheten inom ett område. Det är inte effektivt med mer än ett företag på samma marknad, dvs det skulle inte vara effektivt (eller lönsamt) med parallella nätinfrastukturer i samma område. Andra exempel på naturliga monopol är järnvägs-, vatten- och avloppsnät. Elnät är också ett legalt monopol. Begreppet legalt monopol innebär att staten genom ett särskilt beslut gett någon en exklusiv ensamrätt att bedriva viss verksamhet (i detta fall genom beslut om nätkoncession).

Oavsett ägandeform är det ett samhällsintresse att (legala) monopol regleras i någon form. Genom en sådan reglering kan kunderna skyddas mot monopolistiskt beteende. Investeringarna kan också utnyttjas effektivt utifrån ett samhällsekonomiskt perspektiv. När det gäller elnät skulle det i många fall vara ett samhällsekonomiskt resursslöseri med flera ledningsnät inom samma område.

En del i regleringen av elnätsföretagens monopolverksamhet är kontrollen av företagens intäkter (dvs de avgifter de tar ut av kunderna för att använda nätet). Tillsynsmodellen

som används nu, med en prövning av intäkterna i förhand, regleras i 5 kap. ellagen och tillämpades första gången för tillsynsperioden 2012–2015. Förhandsregleringen har tillkommit genom implementering av EU:s elmarknadsdirektiv. Regleringen innebär att det ska göras en prövning i förhand av de samlade intäkter som ett elnätsföretag högst får ha under en tillsynsperiod. Tanken med förhandsregleringen är bland annat att öka förutsägbarheten för företagen och deras kunder när prövningen sker i förväg för fyra år framåt. Det som ska fastställas är således företagens totalt tillåtna intäkter, och prövningen syftar ytterst till att förhindra att företagen utnyttjar sin monopolställning genom att ta ut oskäliga monopolvinster.

Huvudsyftet är alltså att skydda kunderna från oskäliga avgifter och villkor. Utöver detta ska regleringen också säkerställa rimliga villkor för monopolföretagen. Regleringen är således en balans mellan dessa två intressen, och speglar den intresseavvägning som samhället anser är rimlig. Regleringen innebär således inte annat än att intäktsramarna ska fastställas i enlighet med den gällande regleringen, inklusive intäktsramsförordningen.

3.2.2 Det finns inte någon fast och tydlig praxis om beräkning av intäktsramar

Elnätsföretagen anför att intäktsramsförordningen går emot en fastslagen domstolspraxis om innebörden av ellagen, vilket inte är tillåtet då lag endast får ändras genom lag.

Förhandsregleringen av elnätsföretagens (eller gasnätsföretagens) tillåtna intäkter har aldrig prövats av Högsta förvaltningsdomstolen (HFD). Eftersom det bara är avgöranden från HFD som är vägledande för rättstillämpningen och utgör prejudikat finns det alltså inget prejudikat om beräkningen av intäktsramar eller om hur reglerna ska tolkas. Den enda rättspraxis som finns på området är tidigare domar från Förvaltningsrätten i Linköping och Kammarrätten i Jönköping.

Domar från kammarrätter skulle kunna anses vägledande om det finns flera domar (helst från olika kammarrätter) om samma sak med samma utgång. Ei:s beslut om fastställande av elnätsföretagens intäktsramar har endast prövats av kammarrätten en gång, för tillsynsperioden 2012–2015. Ellagens regler om förhandsprövningen har sedan prövningen gjordes av kammarrätten ändrats ett flertal gånger. Utöver detta har kammarrätten prövat förhandsregleringen avseende gasnätsföretagen vid ett tillfälle, för tillsynsperioden 2015–2018.

Om dessa enstaka domar, som gällde äldre lagstiftning, ändå kan ge sådan vägledning att det har betydelse för frågan om förordningens giltighet bör följande framhållas. I de avgöranden som finns från kammarrätten (och för den delen förvaltningsrätten) har domstolarna kommit till helt olika slutsatser om vilka metoder som ska tillämpas för att beräkna intäktsramarna, speciellt gällande kalkylräntan. En konsekvens av de tidigare domarna är att det för olika tillsynsperioder har använts olika metoder för beräkningen av intäktsramarna. De olika metoder för beräkningen av WACC (parametrarna) som har blivit utfallet av domstolsprocesserna för de olika tillsynsperioderna skiljer sig också åt. Utfallet av processerna har också lett till att det är olika metoder som använts för olika bolag för samma tillsynsperiod. T.ex. har avgörandena lett till att olika kalkylräntor har

använts för olika företag för samma tillsynsperiod. I något fall har domstolen även fastställt att en egen konstruerad metod ska användas (som inte använts av Ei eller åberopats av företagen). Domarna utgör mot bakgrund av detta därför inte en klar och tydlig praxis för hur intäktsramarna och särskilt kalkylräntan ska beräknas, som medför att intäktsramsförordningen inte får tillämpas.

För elnätsföretagen har således förhandsregleringen endast prövats en gång av kammarrätten, i de s.k. pilotmålen för den första tillsynsperioden 2012–2015. En viktig aspekt i dessa domar, som har betydelse i detta avseende, är att kammarrätten uttryckligen i domarna ifrågasatte lämpligheten av att domstolen skulle försöka bestämma metoder för parametrarna och dessutom beräkna kalkylräntan, särskilt i avsaknad av tydligare regler. Det är av skrivningarna i domarna uppenbart att utgången gällande kalkylräntan var en nödlösning för att få ett avgörande för den första tillsynsperioden utifrån att tillsynsperioden nästan redan var slut vid kammarrättens prövning. Det finns därför inte någon sådan "fast och tydlig praxis" som elnätsföretagen hävdar.

3.2.3 Intäktsramsförordningen är förenlig med ellagen

Intäktsramsförordningen innebär inte någon ändring av ellagen eller domstolspraxis. Den formella lagkraftens princip i 8 kap. 18 § RF har därför inte åsidosatts. Intäktsramsförordningen strider inte heller mot ellagen, och något hinder för att tillämpa förordningen finns därför inte enligt 11 kap. 14 § RF. Dessa förutsättningar har varit samma sedan intäktsramsförordningens tillkomst för 10 år sedan.

För att intäktsramsförordningen ska anses stå i strid med ellagen krävs att det står klart att förordningens ordalydelse strider mot ellagens bestämmelser. Det elnätsföretagen anför är att förordningen strider mot 5 kap. 1 § 3 punkten. Elnätsföretagen har dock inte kunnat peka på någon bestämmelse i intäktsramsförordningen vars ordalydelse strider mot denna lagregel. De framför istället endast generella argument med innebörden att de tycker att avkastningen blir för låg om intäktsramsförordningen tillämpas, jämfört med om förordningen inte fanns.

Den tillåtna avkastningen enligt ellagen ska inte vara större än att elnätsföretagen kan få tillgång till kapital för investeringar. Avkastningen ska beräknas med ekonomiskt vedertagna metoder. De bestämmelser som finns i intäktsramsförordningen om avkastning anger närmare principer för hur beräkningen ska genomföras (i enlighet med bemyndigandet i 5 kap. 8 § ellagen), för att säkerställa en förutsägbar och enhetlig tillämpning av de ekonomiska metoderna. Resultatet av beräkningen ryms väl inom den avkastning som ellagen anger. Intäktsramsförordningen harmonierar med och kompletterar således ellagen på ett korrekt sätt.

3.3 Intäktsramsförordningen och EU-rätten

Elnätsföretagen anför att intäktsramsförordningen ska åsidosättas eftersom den strider mot elmarknadsdirektivets regler om tillsynsmyndighetens oberoende, reglerna om

överklagande av tillsynsmyndighetens beslut och reglerna om möjliggörande av investeringar.

3.3.1 Tillsynsmyndighetens oberoende

Elnätsföretagen menar att intäktsramsförordningen medför inskränkningar i Ei:s befogenhet att fatta beslut och att detta strider mot elmarknadsdirektivets bestämmelser om de nationella tillsynsmyndigheternas oberoende. Det som enligt elnätsföretagen utgör inskränkningen är intäktsramsförordningen i sig, dvs att det överhuvudtaget finns regler i förordningsform på ett område som omfattas av EU:s elmarknadsdirektiv. Företagen anser att reglernas existens medför att Ei inte är självständig gentemot regeringen. Ei anser att detta är en feltolkning av vad bestämmelserna om oberoende anger och syftar till. Det går inte att plocka ut ordet "oberoende" (elnätsföretagen anger dessutom genomgående felaktigt "fullständigt oberoende") ur bestämmelserna och göra fristående tolkningar av begreppet. Bestämmelserna måste läsas i sin helhet och i sitt sammanhang.

Det är också viktigt att komma ihåg att bestämmelsen är utformad för hela EU, där många länder har ett helt annat system för myndighetsutövning än vad Sverige har. Sverige är ett av få länder i Europa som har ett förbud mot ministerstyre vid myndighetsutövning mot enskild i enskilda fall. I de länder som har liknande förvaltningstradition som Sverige, finns liknande regler för tillsynsmyndighetens att förhålla sig till (exempelvis i Danmark, Finland och Tyskland).

I Danmark fastställs t.ex. WACC i författning på ett betydligt mer direkt sätt än i Sverige. I en Bekendtgørelse (närmast jämförlig med svensk förordning) som utfärdats av Energistyrelsen (dvs en del av den danska regeringen och inte tillsynsmyndigheten) fastställs hur kalkylräntan ska bestämmas. I författningen anges t.ex. direkt hur den riskfria räntan ska beräknas och det fastställs t.o.m. värden på parametrarna skuldsättningsgrad, betavärde och marknadsriskpremie, se bilaga 5.

Bestämmelsen om tillsynsmyndighetens oberoende har varit likalydande sedan länge. Dessutom gäller bestämmelsen om Ei:s oberoende inte enbart uppgiften att fatta beslut om intäktsramar. Elmarknadsdirektivet ligger numera till grund för huvudparten av bestämmelserna i ellagen och som nämnts tidigare är ellagen en ramlag och många av bestämmelserna finns i förordningsform. Den tolkning som elnätsföretagen förespråkar skulle få långtgående konsekvenser för Ei:s uppdrag som tillsynsmyndighet, och ett stort antal författningar och regler som gäller för elmarknaden skulle inte längre få tillämpas.

Bestämmelser om tillsynsmyndighetens oberoende finns i artikel 35 i direktiv 2009/72/EG (numera artikel 57 i direktiv 2019/944). Ei kommer nedan att redogöra för direktivets bestämmelser och de regler som finns som säkerställer att direktivets regler uppfylls av Sverige. Detta är också den tolkning som gjorts vid implementeringen av elmarknadsdirektivet och tidigare versioner av detta. Det bör också särskilt påpekas att elmarknadsdirektivet inte säger någonting om att det inte får finnas regler (eller detaljerade regler) om fastställande av intäktsramar i nationell rätt.

I punkt 1 anges att varje medlemsstat ska utse en tillsynsmyndighet på nationell nivå, och regeringen har utsett Ei till nätmyndighet (1 kap. 7 § ellagen och 3 § elförordningen). Ei fungerar som tillsynsmyndighet enligt direktivet (2 § förordningen (2016:742) med instruktion för Energimarknadsinspektionen).

Punkt 4 gäller tillsynsmyndighetens och dess personals oberoende. I Sverige har denna punkt bedömts uppfylld genom de bestämmelser som finns (prop. 2010/11:70 s. 64). Det anges att medlemsstaterna ska garantera tillsynsmyndighetens oberoende och säkerställa att myndigheten utövar sina befogenheter på ett opartiskt och transparent sätt. I detta syfte ska vissa åtgärder genomföras. Tillsynsmyndigheten ska vara juridiskt åtskild och funktionellt oberoende av andra offentliga och privata organ. Vidare ska säkerställas att tillsynsmyndighetens personal och de personer som ansvarar för dess ledning agerar oberoende av marknadsintressen och inte söker eller tar emot direkta anvisningar från någon regering eller något annat offentligt eller privat organ när de utför sina tillsynsuppgifter.

Tillsynsmyndigheten ska således utöva sina befogenheter på ett opartiskt och transparent sätt. Ei är som en förvaltningsmyndighet juridiskt och funktionellt oberoende av andra offentliga och privata enheter. Förvaltningsmyndigheters oberoende säkerställs i Sverige genom 12 kap. 2 § regeringsformen. I denna bestämmelse stadgas att ingen myndighet, inte heller riksdagen eller en kommuns beslutande organ, får bestämma hur en förvaltningsmyndighet i ett särskilt fall ska besluta i ett ärende som rör myndighetsutövning mot en enskild eller mot en kommun eller som rör tillämpningen av lag.

För personalen finns regler om jäv i 16–18 §§ förvaltningslagen (2017:900). Det finns också regler om ansvar för myndighetens ledning i 3–4 §§ myndighetsförordningen (2007:515). I förordningen med instruktion för Energimarknadsinspektionen finns ytterligare regler om myndighetens ledning och personal (12–16 §§). I 7–7 d §§ lagen (1994:260) om offentlig anställning finns regler om bisysslor för statligt anställda. Vidare finns i lagen om offentlig anställning regler om disciplinansvar i 14–21 §§ och åtalsanmälan i 22 §. I Sverige har dessutom statlig personal ett straffrättsligt ansvar enligt 20 kap. 1 och 5 §§ brottsbalken.

Punkt 5 tar upp en rad regler som medlemsstaterna i synnerhet ska säkerställa för att bevara tillsynsmyndighetens oberoende ställning. Dessa åtgärder anses således vara sådana som säkerställer myndighetens oberoende i direktivets mening. Även dessa bestämmelser har bedömts uppfyllda av Sverige (se prop. 2010/11:70 s. 64).

Punkten stadgar att tillsynsmyndigheten ska kunna fatta självständiga beslut oberoende av något politiskt organ. Ei:s befogenhet att fatta självständiga beslut i förhållande till politiska organ säkerställs i den svenska grundlagen genom 12 kap. 2 § regeringsformen.

Tillsynsmyndigheten har de personalresurser och ekonomiska resurser som den behöver för att kunna utföra sina uppgifter och utöva sina befogenheter på ett effektivt och ändamålsenligt sätt samt har ett särskilt årligt budgetanslag med självständigt ansvar för

den anslagna budgetens genomförande. Ei:s verksamhet finansieras till största delen av förvaltningsanslag. Ei lämnar varje år in budgetunderlag till regeringen och i det beräknar Ei hur stora utgifterna väntas bli de kommande tre åren och hur de ska finansieras. När riksdagen har beslutat om statens budget beslutar regeringen om Ei:s regleringsbrev för nästkommande år. Där får Ei bland annat besked om tilldelat anslag och eventuella villkor kring anslaget och vilka särskilda uppdrag Ei ska arbeta med. Bestämmelser om statens budget och förvaltningsanslag finns i budgetlagen (2011:203). I Sverige finns således genom dessa bestämmelser regler om att Ei ska ha tillräckliga ekonomiska och personella resurser för att utföra sina uppgifter. Ei:s oberoende i dessa avseenden är därmed säkerställt.

Punkt 5 innehåller också regler om utnämning av tillsynsmyndighetens styrelse eller, om styrelse saknas, hur tillsynsmyndighetens högsta ledning ska utnämnas. I prop. 2010/11:70 s. 64 ff har denna fråga behandlats närmare och slutsatsen var att kraven enligt direktivet är uppfyllda i Sverige.

Den ovanstående genomgången visar att elmarknadsdirektivets krav på tillsynsmyndighetens oberoende är uppfyllt i Sverige. Med oberoende i direktivets mening avses således att myndigheten och personalen är självständiga i förhållande till andra organ, och att ingen kan ge "direkta anvisningar" till myndigheten. I Sverige finns, som redogjorts för ovan, ett omfattande regelverk för att säkerställa detta. Svenska myndigheters oberoende behandlas även på lika sätt inom andra områden där EU-rätten ställer krav på tillsynsmyndigheters oberoende, såsom konkurrensområdet (se t.ex. Ds 2020:3 s. 82 ff). Elnätsföretagens påstående om att Ei inte skulle vara oberoende är därför helt obefogat.

Det kan i detta sammanhang också nämnas att de regler som finns i intäktsramsförordningen om hur intäktsramen ska beräknas ger utrymme för att använda många olika metoder och beräkningssätt. En intäktsram kan således fastställas på olika sätt utan att beräkningen i sig kan sägas strida mot förordningen. Ei har således ett stort bedömningsutrymme kvar även när intäktsramsförordningens principer tillämpas. Regeringen kan således inte på något sätt påverka Ei:s beslut om intäktsramar.

3.3.2 Möjlighet att överklaga Ei:s beslut

Elnätsföretagen menar att intäktsramsförordningen innebär inskränkningar i möjligheten att överklaga Ei:s beslut om intäktsramar, vilket enligt Elnätsföretagen strider mot artikel 37.16 och 37.17 i elmarknadsdirektivet och principen om rätten till domstolsprövning.

Ei ställer sig frågande till denna invändning särskilt med tanke på de överklaganden som Elnätsföretagen nu kommit in med. Ei:s beslut om intäktsramar är överklagbara i sin helhet, och det är också det som elnätsföretagen nu gjort. De har till och med överklagat och ifrågasatt intäktsramsförordningens giltighet, vilket domstolen nu har att pröva. Det kan knappast bli mer uppenbart att rätten till domstolsprövning och möjligheten att överklaga Ei:s beslut är tillgodosedda. Intäktsramsförordningen har ingen påverkan på detta.

Till stöd för sin argumentation hänvisar elnätsföretagen till det pågående målet i EU-domstolen gällande Ungern, mål C-771/18. Omständigheterna i det målet är dock inte jämförbara med svenska förhållanden. I Ungern bestäms tarifferna direkt i en förordning, och förordningen kan endast prövas av en författningsdomstol. I Sverige fastställer Ei intäktsramarna och Ei:s beslut kan bli föremål för prövning i sin helhet av domstol.

3.3.3 Elnätsföretagen får täckning för sina investeringar

Elnätsföretagen anför att intäktsramsförordningen också strider mot elmarknadsdirektivets bestämmelse som anger att tariffer ska fastställas så att nödvändiga investeringar i näten kan göras.

Det bör härvid framhållas att elnätsföretagen får täckning för sina investeringar i den nuvarande regleringen av intäktsramarna. Reglerna sätter inte upp några hinder för elnätsföretagen vad gäller investeringar utan de får täckning för sina kapitalkostnader. I 5 kap. 1 § ellagen anges att en nätverksamhet ska ha en bestämd intäktsram som behövs för att täcka kostnader för driften av en nätverksamhet, täcka avskrivningar och ge en sådan avkastning på kapitalbasen som behövs. När det gäller kapitalbasen ska den beräknas med utgångspunkt i de tillgångar som elnätsföretaget använder för att bedriva nätverksamheten med hänsyn till investeringar och avskrivningar under tillsynsperioden (5 kap. 7 § ellagen).

Elnätsföretaget får därför redan idag den ersättning för investeringar som de behöver för att bedriva sin verksamhet. Det bör även nämnas att det inte finns något i regleringen som styr vilka investeringar som elnätsföretagen ska få täckning för. Elnätsföretagen får således bestämma på egen hand vilka investeringar som görs, och regleringen ersätter dessa. Intäktsramsförordningen utgör således inget hinder för att nödvändiga investeringar i näten ska kunna göras.

3.3.4 Pågående processer inom EU

Mål C-718/18 hos EU-domstolen

Den pågående processen i EU-domstolen gällande Tyskland, mål C-718/18, har beröringspunkter med frågan om intäktsramsförordningens tillämpbarhet, genom att kommissionen menar att Tysklands införlivande strider mot direktivets bestämmelse om tillsynsmyndighetens självständighet. Kommissionen verkar mena att det inte får finnas några nationella regler som närmare anger hur tariffer utformas (dvs inte bara på förordningsnivå utan även i lag).

Som angetts ovan är det Ei:s bestämda uppfattning, vilket även är regeringens uppfattning, att elmarknadsdirektivet inte innebär ett förbud för medlemsstaterna att införa generella nationella regler om t.ex. beräkning av ett intäktstak som i sin tur påverkar hur elnätsföretagen kan utforma sina tariffer. Direktiv ska genomföras i nationell lagstiftning och medlemsstaterna har ett utrymme att göra detta på olika sätt så länge syftet med direktivets bestämmelser införlivas. Direktivets bestämmelser måste således anpassas så att de passar in i det svenska systemet. Att en tillsynsmyndighet genom författningsbestämmelser har ramar att hålla sig till när den utför sitt uppdrag är

en självklarhet i Sverige. De införda bestämmelserna följer detta system samtidigt som syftet med direktivet uppfylls, dvs att Ei är oberoende och självständig i sitt beslutsfattande. Som regeringen anför i interventionen till EU-domstolen kan regler som är antagna genom demokratiska processer inte likställas med otillåtna "direkta anvisningar" till en myndighet (interventionsyttrandet finns i bilaga till elnätsföretagens överklagande).

Utän kompletterande nationella bestämmelser skulle det vara svårt för Ei att utföra sitt uppdrag, särskilt som direktivet helt saknar bestämmelser om hur tariffer eller metoder för att beräkna dessa ska fastställas. Hade direktivet innehållit materiella regler så måste de nationella bestämmelserna harmoniera med dessa. I avsaknad av sådana har medlemsstaterna frihet att utforma egna materiella regler, även mer detaljerade sådana. Reglerna bidrar till att elnätsföretagen har kännedom om vilka principer som kommer att gälla för beräkning av deras intäkter som de kommer kunna ta ut av kunderna och detta skapar därmed förutsägbarhet, även för kunderna. Alternativet till detta är att tillsynsmyndigheten ges total frihet att besluta om alla principer och beräkningar för intäktsramarna och att det sedan är upp till nationell domstol att efter överklagande avgöra nivån på intäktsramarna, utan att ha en enda materiell lagregel att göra denna bedömning utifrån.

Målet i EU-domstolen är inte avgjort än. Utgången har betydelse för tolkningen av artikel 35 i elmarknadsdirektivet, men vilka slutsatser som eventuellt kan dras av det kommande avgörandet för svenskt vidkommande går inte att spekulera om i nuläget. Det finns dessutom betydande skillnader i den svenska och tyska lagstiftningen.

Mål C-767/19 hos EU-domstolen

Det pågående målet i EU-domstolen gällande fördragsbrottstalan mot Belgien handlar också om tillsynsmyndighetens självständighet. Detta mål är dock inte jämförbart med svenska förhållanden. Kommissionens talan handlar om att tillsynsmyndigheten inte har befogenhet att fatta bindande beslut, utan det är regeringen som fattar besluten. I Sverige är det Ei som fattar beslut om intäktsramar för elnätsföretagen. Som redogjorts för ovan är Ei självständig i sitt beslutsfattande och denna självständighet skyddas dessutom i grundlag.

Tidigare gällde att regeringen skulle fatta beslut om intäktsram för Svenska kraftnät, efter förslag från Ei. Detta ändrades dock för att det inte ansågs vara förenligt med elmarknadsdirektivets krav på att tillsynsmyndigheten ska ha behörighet att fatta självständiga beslut om tariffer. Numera fattar således Ei samtliga beslut om intäktsramar.

Elnätsföretagens anmälan till EU-kommissionen

Elnätsföretagen anför att det pågår ett fördragsbrottsärende mot Sverige. Detta påstående är direkt felaktigt. Det som hänt är att elnätsföretagen genom sin branschorganisation har gjort en anmälan till kommissionen om att de anser att Sverige bryter mot elmarknadsdirektivet genom att ha bestämmelser om intäktsramarna i intäktsramsförordningen. Efter detta har viss skriftväxling skett mellan kommissionen

och regeringen. Såvitt Ei känner till har kommissionen inte heller vidtagit några ytterligare åtgärder med anledning av anmälan. Att elnätsföretagen har gjort en anmälan till kommissionen kan därför inte ges någon betydelse för frågan om intäktsramsförordningen strider mot elmarknadsdirektivet.

3.3.5 Intäktsramsförordningen är förenlig med elmarknadsdirektivet

Intäktsramsförordningen innebär inte någon begränsning av Ei:s oberoende, möjligheten att överklaga Ei:s beslut om intäktsramar eller elnätsföretagens möjlighet att genomföra investeringar i elnäten. Förordningen står därför inte i strid med elmarknadsdirektivet, utan ska tillämpas när intäktsramarna beslutas.

Skulle förvaltningsrätten överväga att komma till en annan slutsats, bör rätten beakta den betydelse som förfarandet med förhandsavgörande från EU-domstolen har för uttolkningen av EU-rätten och nationella domstolars skyldighet att hänskjuta frågor dit.

4 Beräkningen av tillgångsbeta enligt intäktsramsförordningen

I enlighet med vad som följer av intäktsramsförordningen är Ei:s utgångspunkt att kalkylräntans parametervärden ska fastställas och redovisas separat enligt ordalydelse i intäktsramsförordningen. Samtliga detaljer om hur denna beräkning ska göras framgår dock inte av intäktsramsförordningen, 5 kap. 1 § ellagen eller av ellagens förarbeten. Därför har Ei att fastställa dessa detaljer och beräkningar i samband med beslut om intäktsram. Detta är ett exempel som visar att de regler som finns i intäktsramsförordningen, om hur intäktsramen ska beräknas, ger Ei utrymme för att använda olika beräkningssätt.

I elnätsföretagens andrahandsyrkande redovisas att tillgångsbeta enligt 25 § intäktsramsförordningen ska åsättas ett värde om 0,39 vid bestämmande av kalkylräntan.

Ei medger, under förutsättning att även nettoskuldssättningsgraden ändras, att tillgångsbeta ska ändras från 0,29 till 0,32. Om detta görs ska som en konsekvens av detta även nettoskuldssättningsgraden ändras från 49 till 44 procent. Båda dessa två parametrar är framtagna i intäktsramsbesluten utifrån samma jämförelseföretag och påverkas genom tillägg av data från det tillkommande jämförelseföretaget C.N Transelectrica. Ett utvecklat resonemang i ämnet redovisas i nedanstående avsnitt 4.1–4.4.

4.1 C.N. Transelectrica ska ingå som jämförelseföretag

De jämförelseföretag som Ei använde till grund för beräkningen av nettoskuldssättningsgrad, tillgångsbeta och kreditriskpremie var Elia System Operator SA, National Grid PLC, Red Eléctrica Corporación SA, Terna SPA och REN - Redes Energéticas Nacionais, SPGS, S.A.

I 22, 23 och 25 §§ intäktsramsförordningen anges det att mätperioden för nettoskultsättningsgraden och tillgångsbeta är de tio kalenderår som föregår Ei:s beslut om intäktsram. För intäktsramsperioden 2020–2023 motsvarar detta kalenderåren 2009–2018. För kalenderåren 2009–2011 angav Ei:s anlitate konsultföretag Montell & Partners att räntebärande skulder saknades för att beräkna nettoskultsättningsgraden för C.N. Transelectrica. Ei bedömde därför att detta företag inte kunde ingå som jämförelseföretag vid bedömningen av nettoskultsättningsgraden och tillgångsbeta enligt intäktsramsförordningens beskrivning. Eftersom ett företags kreditrisk i hög grad styrs av dess nettoskultsättningsgrad kunde det företaget inte heller ingå som jämförelseföretag vid bedömningen av kreditriskpremien. Ei bedömde därför att C.N. Transelectrica inte kunde ingå som ett jämförelseföretag för perioden 2020–2023.

Elnätsföretagen har i sitt yrkande framfört att all nödvändig information finns för C.N. Transelectrica och att detta företag därför ska ingå som ett jämförelseföretag. I Montell & Partners ursprungliga redovisning av sitt uppdrag till Ei saknades information om räntebärande skulder för kalenderåren 2009–2011. Ei hade då inte anledning att ifrågasätta Montell & Partners uppgifter. Med anledning av elnätsföretagens uppgifter har Ei bett Montell & Partners att göra ytterligare efterforskningar. Konsultföretaget har nu, efter direktkontakt med C.N. Transelectrica, fått tillgång till rapporter som innehåller all den information som behövs för att C.N. Transelectrica ska kunna vara ett jämförelseföretag. Rapporterna som Montell & Partners nu har använt är konsoliderade årsredovisningar jämfört mot icke-konsoliderade årsredovisningar vilket de använde ursprungligen. Båda dessa varianter av årsredovisningar är publika och granskade av revisorer.

Ei anser mot denna bakgrund att det är rimligt att även detta företag ska ingå som ett jämförelseföretag för perioden 2020–2023. Tillägg av data för C.N. Transelectrica medför att värdena för nettoskultsättningsgrad och tillgångsbeta ska förändras jämfört med de ursprungliga intäktsramsbesluten, se utvecklad beskrivning under avsnitten 4.2–4.3 nedan.

4.2 Ändrad nettoskultsättningsgrad

Ei har bett Montell & Partners att räkna om nettoskultsättningsgraden, det vill säga andelen lånat kapital, utifrån samma metod som i de ursprungliga intäktsramsbesluten för perioden 2020–2023 dock med tillägg av data för C.N. Transelectrica. Montell & Partners metod resulterar i en nettoskultsättningsgrad på 44 procent, se bilaga 3. Ei anser att det inte finns någon anledning att ifrågasätta Montell & Partners metod eller beräkningen av nettoskultsättningsgraden. Ei anser därför att nettoskultsättningsgraden ska ändras från 49 till 44 procent.

4.3 Ändrad tillgångsbeta

Av 25 § intäktsramsförordningen framgår det att tillgångsbeta ska bestämmas utifrån ett genomsnitt av jämförelseföretagens aktiekursutveckling i förhållande till ett globalt aktiemarknadsindex för de tio kalenderår som föregår Ei:s beslut om intäktsram, dvs.

under åren 2009–2018. Vidare framgår det i nämnd paragraf att beräkningen ska utgå från publicerade veckovärden och aktuella skattesatser för jämförelseföretagen.

Det finns flera val som behöver göras för att kunna beräkna tillgångsbeta enligt ordalydelsen i 25 § intäktsramsförordningen. Några av dessa val har ifrågasatts av elnätsföretagen i deras yrkanden och här nedan bemöter Ei dessa. Avslutningsvis redovisas Ei:s medgivna ändring av tillgångsbeta och tillvägagångssättet för denna beräkning.

Både Ei och elnätsföretagen är överens om att MSCI World Index ska användas som globalt aktiemarknadsindex. En av elnätsföretagens återopande konsulter anger dock att det är felaktigt att såväl aktiemarknadsindexet (MSCI World Index) som jämförelseföretagens aktiekurser räknas om till EUR innan betavärdet beräknas. Ei har som stöd i denna del anlitat Montell & Partners som återkommit till Ei med en rapport, som Ei återopar i sin helhet (se bilaga 4).

Montell & Partners har i rapporten bland annat angett följande.

Montell & Partners gör bedömningen att en omräkning bör göras så att en jämförelse görs i samma valuta med avseende på jämförelsebolag och globalt index. Om en omräkning ej skulle göras medför ett beräkningsfel inträffar eftersom bolagen som ingår i indexet redan har räknats om från lokal valuta till indexets valuta. Ett jämförelsebolag som ingår i index skulle då valutajusteras vid indexets beräkningar, vilket skulle leda till att det inte blir konsistent vid jämförelser i lokal valuta.

Ei delar Montell & Partners argument i denna del. Ei anser fortsatt att valt aktiemarknadsindex och jämförelseföretagens aktiekurser ska vara i samma valuta vid beräkning av betavärdet. Om vi inte räknar med samma valuta kan val av valuta påverka betavärdena. Av de valda jämförelseföretagen handlas alla, utom National Grid PLC och C.N Transelectrica, i EUR. Av den information som Ei tagit del av beräknas MSCI World Index ursprungligen i USD, se bland annat bilaga 4. Den rimligaste hanteringen är därför enligt Ei att räkna om MSCI World Index från USD till EUR samt att räkna om National Grid PLC:s respektive C.N Transelectricas aktiekurser i de lokala valutorna GBP och RON till EUR. Denna omräkning är rättvisande och objektiv då det säkerställer att endast aktiemarknadsindex och aktiekursen jämförs vid beräkningen av tillgångsbeta.

Det framgår inte tydligt i elnätsföretagens yttrande vad de anser ska ligga till grund för de publicerade veckovärden som anges i 25 § intäktsramsförordningen. Av deras yttranden framgår det enbart att de ifrågasätter Ei:s beslut, där beräkning av värden i normala fall gjorts från en fredag till nästkommande veckas fredag. Ei har som stöd i denna del återigen anlitat Montell & Partners som i rapporten (se bilaga 4) bland annat angett följande.

Montell & Partners gör bedömningen att användande av veckans alla dagar (rullande betavärde) inte är förenligt med 25 § intäktsramsförordningen och att den senaste handelsposten "senast betalt" för respektive vecka skall användas vid

beräkning av tillgångsbeta. I normalfallet innebär detta att man använder sig av fredagens slutkurs och i de fall börsen ej är öppen skall slutkursen för i fallande skala torsdag, onsdag, tisdag, måndag användas.

Ei delar Montell & Partners bedömning i denna del. Ei anser fortsatt att det är ett rimligt tillämpningssätt att som huvudregel utgå från en dag i veckan och då fredag, vilket innebär att vi jämför utfallet i aktiekursutveckling från en fredag till nästkommande fredag, dvs den senaste veckans utveckling.

Elnätsföretagen anser att Ei:s tolkning och användning av skattesatser för jämförelseföretagen enligt 25 § intäktsramsförordningen är felaktig. Elnätsföretagen anser att aktuell skattesats ska tolkas som den aktuella skattesatsen för respektive jämförelseföretag och beräkningsår. Ei anser dock fortsatt att den för beräkningstidpunkten aktuella bolagsskatten i jämförelseföretagets hemland ska användas och tillämpas för hela mätperioden. I det här fallet innebär det att 2018 års bolagsskatter för jämförelseföretagen används. Detta tillvägagångssätt är enligt Ei bäst kopplat till intäktsramsförordningens ordalydelse "aktuell skattesats".

Elnätsföretagen anser att Ei borde ha justerat tillgångsbetavärdet i ett sista steg. I 25 § intäktsramsförordningen anges inget om att justeringar av observationer ska göras. Vid beräkningen av tillgångsbeta jämförs hur aktiekurserna samvarierar med aktiemarknadsindex och hur de förhåller sig till variationen i detta index. Alla observationer innehåller en viss information om hur sambandet mellan aktiekurserna och aktiemarknadsindex ser ut. Att inte inkludera alla observationer skulle medföra att all tillgänglig information inte används. Eftersom ett globalt aktiemarknadsindex jämförs med europeiska elnätsföretag är det naturligt att utvecklingen i aktiekursen inte till fullo kan förklaras av utvecklingen i det globala aktiemarknadsindexet. Det medför i sin tur att förklaringsgraden inte blir lika hög som om lokala aktiemarknadsindex hade använts. Att justera observationerna, exempelvis med användande av R^2 -gräns¹ eller bortrensning av extremvärden, överensstämmer inte med ordalydelsen i förordningen i denna del. Ei anser därför fortsatt att alla observationer ska vara med i beräkningen av tillgångsbeta, dvs. inga justeringar eller bortrensningar ska göras av observationer.

Ei har bett Montell & Partners att räkna om tillgångsbeta utifrån samma metod som i de ursprungliga intäktsramsbesluten för perioden 2020–2023 dock med tillägg av data för C.N. Transelectrica. Montell & Partners beräkningar resulterar i ett beräknat tillgångsbetavärde på 0,32, se bilaga 3. Ei anser därför att det finns skäl för att tillgångsbeta ska ändras från 0,29 till 0,32.

4.4 Ändrad kalkyl- och omvandlingsränta

Ovanstående ändringar av nettoskuldssättningsgrad och tillgångsbeta medför att den reala kalkylräntan före skatt ska ändras från 2,16 till 2,35 procent. Detta medför i sin tur

¹ Förklaringsgraden (R^2) är ett mått på hur stor del av variationen i den beroende variabeln (Y) som förklaras av modellen. I vårt fall menas då hur stor del av variationen i en aktiekurs (beroende variabel) som kan förklaras av rörelse i aktiemarknadsindex (oberoende variabel).

att omvandlingsräntan även ska ändras, från 3,92 till 4,12 procent. Ei medger därför att besluten ändras i enlighet med detta.

5 Företagsspecifika yrkanden

5.1 Avbrottsersättning (Vattenfall mål nr 9779-19, 9784-19, 9791-19, Gotland 9738-19 och Västerbergsslagen mål nr 9745-19)

5.1.1 Elnätsföretagens utgångspunkt är felaktig

Elnätsföretagen anser att Ei borde ha fastställt avbrottsersättningen som en påverkbar kostnad som ges ett effektiviseringskrav vid fastställandet av intäktsramarna för tillsynsperioden 2020–2023.

5.1.2 Kostnaden för avbrottsersättning är varken en påverkbar eller opåverkbar kostnad

Ei har varken fastställt kostnaderna för avbrottsersättning som en påverkbar kostnad eller som en opåverkbar kostnad. Ellagen eller förarbetena anger ingenting om vilken sorts kostnad som avbrottsersättningen ska anses vara och hur den ska hanteras i intäktsramsregleringen. Det anges endast att en förutsättning för att avbrottsersättningen överhuvudtaget ska beaktas är att den är en kostnad för en ändamålsenlig och effektiv drift av en nätverksamhet med likartade objektiva förutsättningar, dvs. det som också anges i 5 kap. 1 § ellagen om grunderna för fastställandet av en intäktsram. Det anges också att det alltså inte utan vidare blir aktuellt att beakta kostnaden vid bestämmandet av intäktsramen. (prop. 2017/18:237 s. 47 ff) utan att "det blir Energimarknadsinspektionen som får avgöra hur stor del av avbrottsersättningen som elnätsföretagen ska få ta med sig i intäktsramen" (prop. 2017/2018:237 s. 78).

Det framgår ingenstans av förarbetena att kostnaden ska hanteras som en påverkbar kostnad med ett effektiviseringskrav eller som en opåverkbar kostnad. Ei har därför fastställt en metod för hur kostnaderna för avbrottsersättningen ska hanteras.

I Ei:s beslut har kostnaden för avbrottsersättningen hanterats som en helt separat post utöver alla andra poster som ingår i beräkningen av intäktsramen (kapitalkostnader, löpande påverkbara och löpande opåverkbara kostnader samt justering för kvalitet och effektivt utnyttjande av nätet). Av Ei:s beslut framgår detta genom att kostnader för avbrottsersättning har en egen underrubrik i beslutet och av den sammanfattande tabellen om beräknad intäktsram i bilaga 1 till besluten.

5.1.3 Efterhandsreglering

Elnätsföretagen anser att Ei:s metod, där kostnaden för avbrottsersättningen inte fastställts i förväg, innebär att det i praktiken blir en efterhandsreglering. Vissa kostnader är dock svåra att fastställa i förväg, såsom exempelvis vilka investeringar och utrangeringar som ska göras under perioden men också vilka kostnader för avbrottsersättning som kommer utgå eftersom dessa kostnader inte är fasta och till stor del beror på yttre faktorer som exempelvis vädret. Avbrottsersättningen kan därför variera kraftigt mellan olika år. Ei har därför valt att, istället för att ta in prognostiserade

siffror från samtliga elnätsföretag, prognostisera avbrottskostnaden till noll inför perioden. Efter perioden kommer detta dock att justeras då elnätsföretagen rapporterar in faktiska uppgifter om avbrottsersättning enligt Ei:s metodik. Lagstiftningen fastställer att Ei, trots att det är en förhandsreglering, ska ompröva intäktsramen efter tillsynsperioden när samtliga kostnader är kända (5 kap. 22–24 §§ ellagen). Detta innebär inte en efterhandsreglering utan är en metodfråga i likhet med hur exempelvis de opåverkbara kostnaderna hanteras.

De påverkbara kostnaderna i intäktsramsregleringen fastställs utifrån basåren 2014–2017 och de kostnader som elnätsföretagen har rapporterat in i sina årsrapporter för dessa år. Eftersom avbrottsersättning, till skillnad från de påverkbara kostnaderna, kan variera kraftigt skulle en tillämpning med referensår riskera att elnätsföretagen inte får relevant kostnadsersättning. Ei bedömer därför att det inte är lämpligt att tillämpa samma metodik som för löpande påverkbara kostnader.

5.1.4 Ei ska göra en bedömning

Såsom framgår ovan anges det i förarbetena att det är "Energimarknadsinspektionen som får avgöra hur stor del av avbrottsersättningen som elnätsföretagen ska få ta med sig i intäktsramen" (prop. 2017/2018:237 s. 78). Lydelsen "hur stor del" tyder på att det inte på något sätt är självklart att hela kostnaden för avbrottsersättning ska få tas upp som en kostnad i intäktsramen utan att det är en bedömningsfråga som Ei ska göra. Ingenstans anges, såsom elnätsföretagen verkar anse, att det är effektiviseringskravet avseende löpande påverkbara kostnader som syftas på när det gäller den bedömning som Ei ska göra. För att kunna göra bedömningen har Ei istället tagit fram den metod som framgår av beslutet. Den enda utgångspunkt som fastställs i förarbetena är att metoden ska utgå ifrån 5 kap. 1 § punkten 1, dvs att intäktsramen endast ska täcka kostnader för driften av en nätverksamhet som har likartade objektiva förutsättningar och bedrivs på ett ändamålsenligt och effektivt sätt. Någon annan utgångspunkt finns inte och de tidigare förarbetena kan heller inte ge vägledning eftersom kostnader för avbrottsersättning tidigare var undantagna från intäktsramsregleringen.

5.1.5 Ei:s hantering av avbrottsersättning i intäktsramen

Den metod som Ei tagit fram för att avgöra hur stor del av avbrottsersättningen som får tas upp som en kostnad i intäktsramen grundar sig på bestämmelserna om hur avbrottsersättningen fastställs i enlighet med 10 kap. 12 § andra stycket ellagen, dvs avbrott som varar mellan 12 till 24 timmar samt på bestämmelsen i 3 kap. 9 a § ellagen som anger att en nätkoncessionshavare ska se till att avbrott i överföringen av el till en elanvändare aldrig överstiger 24 timmar. Lagstridiga avbrott som pågått längre tid än 24 timmar beaktas därför inte i Ei:s metod. Ett nätföretag ska självklart inte få ersättning för något som inte är tillåtet.

I korthet innebär metoden att elnätsföretaget helt eller delvis får ersättning genom en ökad intäktsram för utbetald avbrottsersättning under åren 2020–2023 om avbrottet är mellan 12 och 24 timmar långt. Den ökade intäktsramen innebär att det är kundkollektivet som finansierar elnätsföretagets avbrottskostnader. Intäktsramen kan dock inte öka med mer än den sänkning av intäktsramen som avbrottet orsakar genom

kvalitetsincitamentet. För elnätsföretaget innebär metoden därmed att de slipper dubbla sanktioner för ett och samma avbrott och för kundkollektivet att de inte betalar för en enskilds kunds avbrottsersättning genom höjd intäktsram.

Ei:s metodik för att beräkna den kostnad som elnätsföretaget ska få ersättning för i intäktsramen utgår också från avbrottskostnadsvärderingen enligt 5 kap. 5 § Energimarknadsinspektionens föreskrifter (EIFS 2019:4) om vad som avses med kvaliteten i nätverksamheten och vad som avser med ett effektivt utnyttjande av elnätet vid fastställande av intäktsram (incitamentsföreskriften). Värderingen i incitamentsföreskriften sätter nivån för hur högt ett avbrott får värderas i kr/kWh eller kW när kostnaden för respektive avbrott ska ersättas i intäktsramen. Metodiken innebär att i de fall avbrottsersättningen till kunden per timme överstiger värdet i incitamentsföreskriften får elnätsföretaget inte ersättning för den överstigande delen i intäktsramen. Om däremot avbrottsersättningen till kunden per timme understiger nivån får avbrottsersättningen tas upp i sin helhet i intäktsramen. Elnätsföretagen får även ta upp avbrottsersättning i intäktsramen enligt ovan för avbrott mellan 12 och 24 timmar i gränspunkt och från region- och transmissionsnät till underliggande nät.

Eftersom Ei inte klassar avbrottsersättningen som en del av de löpande påverkbara kostnaderna så innebär det att avbrottsersättningen inte ges ett effektiviseringskrav. Elnätsföretagen får därför täckning för den utbetalda ersättningen enligt Ei:s metodik.

Om elnätsföretagen har betalat ut avbrottsersättning under åren 2020–2023 har de alltså enligt beslutet rätt att helt eller delvis få ersättning för detta i intäktsramen genom att rapportera in uppgifter om avbrottsersättning enligt Ei:s metodik efter tillsynsperioden. Ei kommer att beakta de inrapporterade uppgifterna vid omprövningen efter tillsynsperioden då de slutliga intäktsramarna fastställs.

5.1.6 Avbrott längre än 24 timmar

Ei har gjort bedömningen att lagstridiga avbrott som pågått längre än 24 timmar självklart inte ska beaktas i intäktsramen. Detta är en del i Ei:s metod vid fastställandet av vilka avbrott och därmed kostnader som kan sägas motsvara en ändamålsenlig och effektiv drift av elnätet, och grundar sig på att det finns ett funktionskrav i ellagen som innebär att ett elnätsföretag aldrig får ha avbrott som är längre än 24 timmar (3 kap. 9 a § ellagen). Kostnaden för de avbrott som enligt ellagen inte är tillåtna kan inte anses motsvara en ändamålsenlig och effektiv drift av nätet och ska därför inte ersättas i intäktsramen.

I förarbetena (prop. 2005/06:27 s. 23) till införandet av funktionskravet uttalade regeringen bland annat följande.

Elförsörjningens betydelse för samhället är så stor att elavbrott som överstiger tjugofyra timmar alltid måste anses oacceptabelt.

I samma proposition (s. 25) anges även att:

Funktionskravet anger en absolut nivå som inte får överträdas.

De undantag från funktionskravet som finns handlar om händelser av exceptionell karaktär. Förarbetena nämner krig, terrorhandlingar och sabotage men också större jordbävningar och jordskred (prop. 2005/06:27 s. 25). Ei ser inte att dessa undantag skulle kunna vara ett argument mot att inte använda funktionskravet som en övre gräns för vilka avbrott som ska beaktas i intäktsramen.

Det stämmer att Ei har föreskrivit om strängare funktionskrav än 24 timmar i vissa fall. Det gäller dock endast stora kunder på över 2 MW, vilka utgör en mycket liten andel av alla kunder. Dessutom drabbas så stora kunder ytterst sällan av avbrott över 12 timmar. En metod kan aldrig ta hänsyn till allt och nyttan av att ta hänsyn till något måste alltid vägas mot de administrativa kostnaderna som uppstår till följd av ökad komplexitet. I de fall denna förenkling kan ha en ekonomisk påverkan är den dessutom alltid till fördel för elnätsföretaget.

5.1.7 Metodens styrsignaler

Avbrottsvärderingen i kvalitetsincitamentet är baserad på kundernas betalningsvilja, vilket för detta incitament är förenligt med en samhällsekonomisk optimal nivå. I ellagen finns det också andra incitament (funktionskrav och kundavbrottsersättning), som kompletterar kvalitetsincitamentet. Om lagstiftaren endast hade velat se ett incitament som motiverar att bygga nätet efter kundernas betalningsvilja hade det varken funnits obligatorisk kundavbrottsersättning eller funktionskrav i ellagen. I och med lagens nuvarande utformning, kan inte intentionen från lagstiftaren tolkas på något annat sätt än att det för riktigt långa avbrott kan tillkomma ytterligare negativa effekter för enskilda kunder och för samhället som inte är en linjär funktion av avbrottets längd. Därför har 12 och 24 timmar valts som schablonmässiga gränser.

Det kan visserligen vara förenligt med effektiv drift att i vissa fall inte åtgärda ett avbrott så fort som möjligt. Till exempel att det kan vara motiverat att prioritera mellan kunder. Det kan också vara så att en mer betydelsefull åtgärd behöver hanteras först innan andra åtgärder som inte är lika motiverade tas omhand. Som tidigare angetts är det dock enligt Ei:s uppfattning aldrig förenligt med effektiv drift att ha ett avbrott på mer än 24 timmar. Lagstiftaren anser dessutom att det är så pass allvarligt att drabbas av ett avbrott på över 12 timmar att kunden ska ha rätt till en obligatorisk kompensation som är relativt hög, även om avbrott mellan 12 och 24 timmar är tillåtna enligt ellagen. Oavsett om syftet endast är att kompensera den som lidit skada eller om det finns ett medvetet syfte att detta också ska vara ett starkt incitament, så måste ersättningen till den drabbade kunden betalas av någon. Dessa pengar kan endast komma från elnätsföretaget eller från kundkollektivet. Skulle elnätsföretagen i enlighet med yrkandet få ta upp hela kundavbrottsersättningen för vanliga hushållskunder (som utgör majoriteten av alla kunder) skulle den största delen, cirka 90 procent av kundavbrottsersättningen, få betalas av kundkollektivet genom en höjd intäktsram. Orsaken är att avbrottskostnadsersättningen med väldigt stor marginal överstiger värderingen i kvalitetsincitamentet. Det kan inte vara rimligt att kundkollektivet ska behöva stå för

större delen av den avbrottsersättning som elnätsföretagen ska betala ut till kunderna. Det skapar heller inga incitament för elnätsföretagen att försöka minska antalet avbrott.

I elnätsföretagens yttrande tas ett extremt exempel upp där en hushållskund blir mer prioriterad än en kommersiell kund. Exemplet är inte formellt fel, men tillspetsat. I detta tillspetsade fall är det mer lönsamt att prioritera så att hushållskunden får ett avbrott på knappt 12 timmar, medan en kommersiell kund får ett avbrott på drygt 12 timmar (notera att det handlar endast om prioriteringsincitament – i inget av fallen blir ett avbrott billigare om det är längre). Effekten i detta exempel avtar emellertid mycket snabbt. Ju längre avbrottet skulle bli för den bortvalda kommersiella kunden om den blev nedprioriterad, desto mer skulle det löna sig att prioritera den kunden istället eftersom kostnaden för den kommersiella kunden ökar brant med avbrottets längd. För att hushållskunden ska vara mer lönsam att hjälpa först måste två villkor vara uppfyllda. Dels att de hamnar på varsin sida om 12 timmar, dels att det skiljer mindre än cirka fem timmar mellan deras avbrottslängder. I praktiken görs knappast den sortens detaljoptimering och skulle det trots allt ske så är konsekvensen mindre negativ än alternativen. Oavsett vem som prioriteras får kunden med avbrott över 12 timmar ordentlig kundavbrottsersättning.

5.2 Arbets- och materialomkostnader (Vattenfall mål nr 9779-19, 9784-19, 9791-19 och Västerbergsslagen mål nr 9745-19)

Sammanfattningsvis anser Ei att metoden för att beräkna ersättning för arbets- och materialomkostnader ska vara tillämplig för samtliga elnätsföretag. Vissa förenklade beräkningsmodeller måste accepteras och schabloniseringar måste tillåtas för att göra regleringen enkel och transparent. Ett tillverkande elnätsföretag ska därför ersättas för sina verkliga omkostnader och ett förvärvande elnätsföretag ska ersättas utifrån en schabloniserad beräkning. Metoden för ett mixföretag ska följa samma principer. Ei anser att elnätsföretagen får täckning för sina kostnader i nätverksamheten genom metoden.

5.2.1 Bakgrund till införande av arbets- och materialomkostnadstillägg

När intäktsramen fastställs ska kapitalbasen beräknas med utgångspunkt i de tillgångar som elnätsföretaget använder för att bedriva nätverksamheten (5 kap. 7 § första stycket ellagen). Av 7–9 §§ förordningen (2018:1520) om intäktsram för elnätsverksamhet (intäktsramsförordningen) framgår hur anläggningstillgångarna i kapitalbasen ska värderas. I första hand ska en anläggningstillgång som ingår i kapitalbasen ges ett nuanskaffningsvärde som motsvarar ett normvärde för en anläggningstillgång som är i huvudsak likadan som den tillgång som ingår i kapitalbasen. Ett normvärde ska beräknas med utgångspunkt i den investeringsutgift ett elnätsföretag skulle ha för att förvärva eller tillverka en anläggningstillgång under tillsynsperioden på ett kostnadseffektivt sätt med tillbörlig hänsyn till sådana förutsättningar som elnätsföretaget inte själv kan påverka (7 §).

Den normvärdeslista som Ei tagit fram för att värdera anläggningar upp till och med 24 kV inför den första tillsynsperioden 2012–2015 bygger på EBR-katalogen² som är uppbyggd utifrån schablonvärden. I kostnaderna för de elanläggningar som anges i EBR-katalogen ingår vissa arbets- och materialomkostnader. I arbetskostnaderna ingår som grund en timkostnad för berednings- och montörspersonal. Därutöver inkluderas ett schabloniserat arbetsomkostnadspålägg som uppgår till 152 procent av timkostnaden. Pålägget ska täcka kostnader för nätplanering/projektering, arbetsledning, traktamenten, restid, personaltransporter, fordon, verktyg, rastbodas, skyddskläder, lokaler, utbildning, personaladministration och övriga kontorsomkostnader. Även för materialkostnaden ingår ett schabloniserat pålägg vilket uppgår till 8 procent. Detta pålägg ska täcka kostnader för inköp, lagerhantering, räntor för lager, transporter och lokalkostnader.

Redovisningen av en investeringsutgift kan skilja sig åt beroende på om ett elnätsföretag uppför sina anläggningar i egen regi (tillverkande företag) eller köper sina anläggningar på entreprenad (förvärvande företag). Ei har när normvärdeslistan fastställdes inför den första tillsynsperioden 2012–2015 utgått från hur *tillverkande* elnätsföretag enligt god redovisningssed normalt ska redovisa de arbets- och materialomkostnader som ingår i EBR-katalogens prislister. Enligt god redovisningssed ska vissa arbets- och materialomkostnader normalt inte redovisas som en anläggningstillgång i balansräkningen för tillverkande elnätsföretag, utan istället redovisas som löpande påverkbara kostnader i resultaträkningen. Ei har därför inför den första tillsynsperioden reducerat värdena i EBR-katalogen med totalt 8 procent för dessa arbets- och materialomkostnader för att undvika att tillverkande elnätsföretag kompenseras för denna kostnad både som en löpande påverkbar kostnad och som en kapitalkostnad. För tillsynsperioden 2020–2023 har normvärdeslistan för anläggningar upp till och med 24 kV och för styr- och kontrollutrustning både över och under 24 kV samma utgångspunkt, det vill säga hur ett tillverkande elnätsföretag normalt redovisar dessa kostnader, och inkluderar därför inte ifrågakostnader arbets- och materialomkostnader.

Detta medför att elnätsföretag som istället förvärfvar anläggningar och som har redovisat arbets- och materialomkostnaderna i balansräkningen behöver hanteras annorlunda vid beräkning av intäktsramen för att säkerställa att de får ersättning för dessa kostnader. Sådana elnätsföretag kan därför begära ersättning för dessa omkostnader vid beräkning av intäktsramen. Vidare kan också tillverkande elnätsföretag som inte följt god redovisningssed och istället redovisat arbets- och materialomkostnaderna i balansräkningen, precis som förvärvande elnätsföretag, begära ersättning för dessa omkostnader vid beräkning av intäktsramen.

Ett elnätsföretag kan vid byggande av en anläggning delvis stå för material och arbete själv och delvis köpa dessa tjänster från en entreprenör. Elnätsföretaget utgör då en blandning av ett förvärvande och ett tillverkande elnätsföretag, ett så kallat mixföretag.

² EBR står för Elnätsbranschens Riktlinjer och är elnätsbranschens system för rationell planering, byggnation och underhåll av eldistributionsanläggningar 0,4–145 kV.

5.2.2 Kammarrätten i Jönköpings dom (mål nr 129-14)

I Kammarrätten i Jönköpings dom (mål nr 129-14) gällande tillägg för arbets- och materialomkostnader för Eon Elnät Stockholm AB (Eon) prövade kammarrätten om det fanns skäl att ge Eon, som helt förvärvande elnätsföretag, ett schabloniserat tillägg för arbets- och materialomkostnader. Kammarrätten uttalade bland annat följande.

Metoden att beräkna intäktsram för nätföretag är en schabloniserad metod. Det nuanskaffningsvärde som kapitalbasen enligt kapitalbasförordningen ska åsättas motsvarar ett normvärde. Energimarknadsinspektionens avdrag om 8 procent från EBR-katalogens prislista är ett schablonavdrag. För att förvärvande nätföretag ska ges skälig kostnadstäckning måste nätföretaget kompenseras för denna reduktion.

[...]

Den reducering om 8 procent som görs i syfte att inte överkompensera tillverkande företag är schabloniserad. Det torde därför vara rimligt att, när motsvarande tillägg ska göras för förvärvande företag, använda ett schabloniserat tillägg.

5.2.3 Ei:s metod för att beräkna ersättning för arbets- och materialomkostnader

Ei har som nämnts ovan skapat normvärdeslistan utifrån hur ett *tillverkande* elnätsföretag enligt god redovisningssed normalt ska redovisa de arbets- och materialomkostnader som ingår i EBR-katalogens prislistor. Ei har därefter utvecklat olika metoder för att också schablonmässigt kompensera helt förvärvande elnätsföretag, tillverkande elnätsföretag som inte följer god redovisningssed och så kallade mixföretag vilket beskrivs nedan.

Metod för helt förvärvande elnätsföretag

Ei:s metod för att beräkna ersättningen för förvärvande elnätsföretag går ut på att återställa den reducering av EBR-katalogens värden som gjordes inför första tillsynsperioden såsom anges i ovannämnda kammarrättsdom. Leverantörerna specificerar normalt inte kostnaden för arbets- och materialomkostnader på fakturan till elnätsföretaget och det är därför rimligt att elnätsföretaget ersätts med en schablon för dessa omkostnader. Ersättningen beräknas för ett helt förvärvande elnätsföretag till 8,7 procent av anläggningarnas normvärden, vilket motsvarar en återläggning av den reducering som gjorts på 8 procent, med enda skillnaden att den istället utgör en löpande påverkbar kostnad i enlighet med kammarrättens dom (mål nr 129-14). De normvärden som används för att beräkna ersättningen är de anläggningar som tagits i drift under de historiska år som utgör referensperiod för de löpande påverkbara kostnaderna. Detta innebär att för tillsynsperioden 2020–2023 har ersättningen beräknats på anläggningar som normvärderats för åren 2014–2017.

Metod för helt tillverkande elnätsföretag som inte följer god redovisningssed

Till skillnad från helt förvärvande elnätsföretag redovisar helt tillverkande elnätsföretag, som följer god redovisningssed, de aktuella arbets- och materialomkostnaderna som löpande påverkbara kostnader. Ett tillverkande elnätsföretag får därmed automatiskt

ersättning i regleringen för de *verkliga kostnader* som elnätsföretaget har haft under åren 2014–2017 och inte utifrån en schablon.

Det finns dock tillverkande elnätsföretag som inte följer det som normalt utgör god redovisningssed utan istället hänför omkostnaderna till värdet på anläggningen, precis som förvärvande elnätsföretag. Ett sådant tillverkande elnätsföretag kan ha rätt till ersättning för arbets- och materialomkostnader genom ett tillägg till elnätsföretagets löpande påverkbara kostnader. För att Ei ska medge kompensation krävs att de aktuella arbets- och materialomkostnaderna aktiverats som en tillgång under basåren 2014–2017. Ett ytterligare krav är att dessa arbets- och materialomkostnader hänförs till anläggningar som i regleringen värderas till normvärde. Tillägget för dessa elnätsföretag motsvarar de verkliga arbets- och materialomkostnader som elnätsföretaget hänfört till anskaffningsvärdet för de anläggningar som normvärderats. Omkostnaderna borde istället enligt god redovisningssed normalt ha redovisats i resultaträkningen. Ei:s metod innebär att tillverkande elnätsföretag som inte följt god redovisningssed behandlas lika med de tillverkande elnätsföretag som följt god redovisningssed. I båda dessa fall ersätts elnätsföretaget med verkliga kostnader för åren 2014–2017.

Mixföretag

För så kallade mixföretag, det vill säga elnätsföretag som både tillverkar och förvärvar anläggningar, krävs att den *andel* av de totala investeringarna som elnätsföretaget tillverkat i egen regi, det vill säga utfört eget arbete och köpt material, reduceras från elnätsföretagets totala investeringar för perioden 2014–2017. Orsaken är att elnätsföretaget automatiskt får ersättning för omkostnaderna för den tillverkade delen som en löpande påverkbar kostnad när de kostnadsförs i resultaträkningen. För det fall att elnätsföretaget inte följt god redovisningssed för den tillverkade delen kan det begära ersättning för verkliga omkostnader precis på samma sätt som ett helt tillverkande elnätsföretag.

Om någon reduktion av de totala investeringarna inte skulle göras för den tillverkade delen skulle elnätsföretaget få ersättning för den tillverkade delen både vid beräkning av ersättning för den förvärvade delen, och också automatiskt som en löpande påverkbar kostnad då den kostnadsförs i resultaträkningen. När andelen som förvärvats fastställts ersätts mixföretaget för denna del på samma sätt som fullt förvärvande elnätsföretag, det vill säga utifrån en schablon på 8,7 procent medan elnätsföretaget för den tillverkade delen ersätts utifrån sina verkliga omkostnader. För det fall att elnätsföretagets normvärderade anläggningar i balansräkningen uppgår till 100 tkr, och den tillverkade delen uppgår till 20 tkr och normvärdet sätts till 130 tkr ska elnätsföretaget enligt Ei:s metod få ersättning med 9,04 tkr ($100 \text{ tkr} - 20 \text{ tkr} / 100 \text{ tkr} = 80 \% \times 8,7 \% \times 130 \text{ tkr}$) för den förvärvade delen.

5.2.4 Schabloner i EBR-katalogen

För att beräkna reduktionen av EBR-katalogens värden till 8 procent inför den första tillsynsperioden har Ei behövt ta ställning till dels vilken *nivå* på arbets- och materialomkostnadspålägget som ska tillämpas, dels vilken *fördelning* av arbets- och materialkostnader i värdet på en anläggning som ska tillämpas vid reduktionen. I båda

dessa fall har Ei:s utgångspunkt varit de schabloniserade beräkningar som ligger till grund för EBR-katalogen. Ei har således inte i något av dessa fall utgått från elnätsföretagens verkliga kostnader.

Särskilt om nivån på arbetsomkostnadspålägg i EBR-katalogen

EBR-katalogen har ett schabloniserat pålägg för arbetsomkostnader på 152 procent och för materialomkostnader på 8 procent. Påläggerna har vid fastställandet av Ei:s normvärdeslista reducerats till 102 procent respektive till 6 procent. Reduceringen har skett för att ta bort sådana arbetsomkostnader som enligt god redovisningssed normalt inte räknas in i anskaffningsvärdet för en anläggning för *tillverkande* elnätsföretag.

Av Ei:s PM 2010:11 "Normvärden för anläggningar med spänning upp till och med 24 kV" (bilaga 6) framgår bland annat att de flesta elnätsföretagens arbetsomkostnadspålägg för investeringar som utförts i egen regi understeg 100 procent och att endast ett fåtal elnätsföretag hade ett arbetsomkostnadspålägg som översteg 100 procent. Ei har vid reduceringen av EBR-katalogens värden bortsett från hur de olika påläggerna ser ut i verkligheten i de enskilda elnätsföretagen och utgått från de schabloner som EBR-katalogen är uppbyggd på.

Särskilt om andelen arbets- och materialkostnader i anläggningens värde i EBR-katalogen

Reduceringen av EBR-katalogens värden för de aktuella arbets- och materialomkostnaderna har beräknats till 8 procent utifrån reduceringen av påläggerna för arbets- och materialomkostnader från 152 till 102 respektive från 8 till 6 procent. Reduceringen av omkostnaderna medför en minskad arbets- och materialkostnad med 19,84 respektive 1,85 procent.³ För att reduceringen ska uppgå till 8 procent krävs dock en viss fördelning mellan kostnaderna för arbete och material i anläggningens värde. Värdet för arbete måste uppgå till cirka 1/3 (34,19 procent) och värdet på material till 2/3 (65,81 procent), vilket är den schablonfördelning av kostnaderna för arbete och material för anläggningar som gäller enligt EBR-katalogen. Schablonfördelningen är en förutsättning för att reduceringen för de aktuella arbets- och materialomkostnader ska motsvara 8 procent, vilket illustreras i Tabell 1. Om en anläggning har ett värde på totalt 120 tkr uppgår tillägget som avser arbets- och materialomkostnader till totalt 9,42 tkr vilket motsvarar cirka 8 procent av anläggningens värde.. All annan fördelning av arbete och material än den som framgår av Tabell 1 kommer att leda till att tillägget över- eller underskrider 8 procent.

Tabell 1 Exempel på hur reduceringen på 8 procent räknats fram utifrån fördelning material och arbete

	Anläggningens värde inkl. arbets- och materialom-kostnader	Minskad material- och arbetskostnad	Minskad värde för anläggningen i tkr
Material (2/3 av 120)	80 tkr	1,85 %	1,48 tkr
Arbete (1/3 av 120)	40 tkr	19,84 %	7,94 tkr
Totalt	120 tkr		9,42 tkr

³ För en arbetskostnad på 100 kr ingår ett pålägg med 152 procent enligt EBR-katalogen. Arbetskostnaden uppgår därmed till 252 kr. Ett minskat arbetsomkostnadspålägg till 102 kr ger istället en arbetskostnad på 202 kr, dvs. en minskad arbetskostnad med 50 kr. Minskningen utgör 19,84 procent (50/252). På samma sätt har minskningen av materialomkostnaden beräknats.

5.2.5 Över- eller underkompensering i förhållande till verkliga kostnader

Ett helt *tillverkande* elnätsföretag får enligt Ei:s metod ersättning med verkliga kostnader för aktuella arbets- och materialomkostnader för åren 2014–2017. Denna ersättning kan både över- och understiga de 8,7 procent som motsvarar en återläggning av redueringen på 8 procent. Orsaken är att det tillverkande elnätsföretaget kan ha en annan verklig fördelning mellan arbets- och materialkostnader än den schabloniserade fördelningen enligt EBR-katalogen (cirka 1/3 arbete och 2/3 material) och dessutom andra omkostnadspålägg än de som tillämpas enligt EBR-katalogen. Den utredning som Ei genomfört och som beskrivs i avsnitt "Särskilt om nivån på arbetsomkostnadspålägg i EBR-katalogen" visar på att flertalet elnätsföretag som omfattades av utredningen tillämpat ett lägre verkligt arbetsomkostnadspålägg än den som tillämpas i EBR-katalogen.

Ett helt *förvärvande* elnätsföretag får med Ei:s metod ersättning med 8,7 procent av de investeringar som normvärderats och driftsatts för åren 2014–2017. Denna ersättning kan både över- och understiga elnätsföretagets verkliga kostnader för de aktuella arbets- och materialomkostnaderna. Orsaken är att elnätsföretagets leverantör kan ha fakturerat för arbets- och materialomkostnaderna med både mer eller mindre än 8,7 procent, men denna kostnad specificeras normalt inte på fakturan till elnätsföretaget och Ei anser därför att det är rimligt att elnätsföretaget ersätts med en schablon för dessa omkostnader.

Figur 1 nedan illustrerar skillnaden mellan de schabloner som legat till grund för att fastställa normvärdeslistan för den första tillsynsperioden och de verkliga värden för dessa schabloner som både ett förvärvande och tillverkande elnätsföretag kan ha i den externa redovisningen. De normvärden som fastställs är således utformade utifrån schabloner som inte avspeglar varje elnätsföretags verkliga anskaffningsvärden för anläggningarna.

Figur 1 Skillnad mellan andel arbete och material och omkostnadspålägg för normvärde och verkligt anskaffningsvärde

5.2.6 Likabehandling av förvärvande och tillverkande elnätsföretag

Elnätsföretagen har i yttrandet skrivit att Ei likabehandlar helt förvärvande och helt tillverkande elnätsföretag vid beräkning av ersättning för arbets- och materialomkostnader. Elnätsföretagen anser också att ersättningen för ett mixföretag sammantaget för både den tillverkade och förvärvade delen ska motsvara 8,7 procent (återläggning av reduceringen med 8 procent). För att åstadkomma detta anser elnätsföretagen att fördelningen av arbete och material för den förvärvade delen ska anpassas efter fördelningen av arbete och material för den tillverkade delen för att totalt sett få ett tillägg som motsvarar 8,7 procent.

Som redogjorts för ovan stämmer inte elnätsföretagens antagande om att Ei behandlar tillverkande och förvärvande elnätsföretag lika vad gäller ersättningen för arbets- och materialomkostnader. Ei:s metod innebär att *förvärvande* elnätsföretag ersätts utifrån en schablon på 8,7 procent utifrån de investeringar som driftsatts och normvärderats för perioden 2014–2017. Orsaken till att en schablon används är för att leverantörerna normalt inte specificerar dessa tillägg på fakturan. *Tillverkande* elnätsföretag som inte följt god redovisningssed ersätts med Ei:s metod istället utifrån verkliga kostnader för arbets- och materialomkostnader och inte utifrån en schablon på 8,7 procent. På detta sätt likabehandlas dessa tillverkande elnätsföretag med de tillverkande elnätsföretag som följt god redovisningssed och därmed bokfört omkostnaderna i fråga som löpande påverkbara kostnader i resultaträkningen.

För att uppnå en likabehandling av förvärvande elnätsföretag och tillverkande elnätsföretag skulle det krävas att tillverkande elnätsföretag som följer normal god redovisningssed och redovisar de aktuella arbets- och materialomkostnaderna som löpande påverkbara kostnader i resultaträkningen också ersätts med en schablon på 8,7 procent istället för med verkliga omkostnader i regleringen. För att åstadkomma en sådan ersättning skulle det krävas att dessa elnätsföretag till exempel särskilt rapporterar de aktuella arbets- och materialomkostnaderna som redovisats som löpande påverkbara kostnader i resultaträkningen till Ei för att möjliggöra att dessa istället ersätts med 8,7 procent. Det skulle även krävas att dessa elnätsföretag rapporterar in de investeringsutgifter som ska ligga till grund för beräkningen av den schabloniserade ersättningen.

Syftet med ändringen av normvärdeslistan var dock att normvärdeslistan skulle utformas efter hur tillverkande elnätsföretag som följer god redovisningssed normalt redovisar dessa kostnader. Detta innebär att sådana elnätsföretag istället för att ersättas med en schablon för dessa kostnader ersätts med de verkliga omkostnader som redovisats som löpande påverkbara kostnader i resultaträkningen. Förvärvande elnätsföretag ersätts istället med schablonen på 8,7 procent eftersom Ei anser det rimligt då leverantörerna normalt inte specificerar dessa kostnader på fakturan. Ett alternativ för förvärvande elnätsföretag skulle istället kunna vara att för framtida tillsynsperioder om möjligt kräva att leverantörerna specificerar dessa kostnader på fakturan. Metoden för att fastställa intäktsramarna bygger dock till största delen på schabloner vilket illustrerats i Figur 1 ovan. Ei anser därför att beräkningen av ersättningen för arbets- och

materialomkostnaderna för förvärvande elnätsföretag ska göras utifrån den metod som Ei använder.

5.2.7 Ei:s metod för mixföretag

Ei:s metod för *förvärvande* elnätsföretag utgår från ett tillägg på 8,7 procent utan att ta hänsyn till elnätsföretagets verkliga fördelning av arbets- och materialkostnader eller vilka verkliga arbets- och materialomkostnader som fakturerats från leverantören. I metoden för ett *tillverkande* elnätsföretag ersätts elnätsföretaget utifrån de verkliga arbets- och materialomkostnader som redovisats i anläggningens värde i balansräkningen. Ei anser därför inte att en särskild metod ska tillämpas för att beräkna ersättningen för den förvärvade delen för mixföretag.

Den metod som tillämpas för att beräkna ersättningen för den förvärvade delen för mixföretag anser Ei ska vara tillämpbar och hanterbar för samtliga elnätsföretag och utgå från samma metod som den metod som används för helt tillverkande och helt förvärvande elnätsföretag. Den faktiska fördelningen mellan arbets- och materialkostnader hos det enskilda elnätsföretaget ska därför inte viktas för att uppnå ett sammanvägt tillägg på totalt 8,7 procent för elnätsföretagets totala investeringar för både den förvärvade och tillverkade delen såsom elnätsföretaget begär. Ei beaktar därmed inte heller elnätsföretagets verkliga fördelning av arbets- och materialomkostnader och separerar inte pålägget på 8,7 procent (återläggning av 8 procent) mellan material och arbete för den förvärvade delen. I Ei:s metod saknar det därmed betydelse om omkostnaden avser arbete eller material eftersom båda omkostnaderna ersätts med 8,7 procent för den förvärvade delen. För den tillverkade delen har elnätsföretaget möjlighet att söka om ersättning utifrån verkliga arbets- och materialomkostnader när elnätsföretaget inte följt god redovisningssed. Ett mixföretag kommer därför med Ei:s metod att sammantaget för både den tillverkade och förvärvade delen att kunna få ett tillägg som både över och understiger 8,7 procent.

I Tabell 2 nedan illustreras den beräknade ersättningen för arbets- och materialomkostnader utifrån elnätsföretagets uppgifter i yttrandet i kalkylblad 8. Exemplet utgår därmed utifrån en beräkning av hur stora omkostnader som ska ersättas i regleringen. Den förvärvade delen har i exemplet normvärden som uppgår till 1 236 170 tkr och en fördelning mellan arbete och material på 36 och 64 procent vilket medför ett tillägg på total 10,02 procent enligt elnätsföretagets metod. Orsaken till att tillägget överstiger 8,7 procent är att fördelningen mellan arbete och material skiljer sig åt från schablonfördelningen enligt EBR-katalogen.⁴ Dock kan även ett *helt* förvärvande elnätsföretag ha en annan fördelning mellan arbete och material än schablonfördelningen enligt EBR-katalogen. Ett helt förvärvande företag ersätts ändå, oavsett den verkliga fördelningen mellan arbete och material, med schablonen på 8,7 procent enligt kammarrättsdomen. Ei anser därför inte att ett mixföretag för den förvärvade delen ska få en högre ersättning än vad ett helt förvärvande företag har rätt att få enligt

⁴ Schablonfördelningen enligt EBR-katalogen är cirka 33 procent arbete och cirka 66 procent material. När reduktion gjordes med 8 procent för att fastställa normvärdeslistan innebär det att fördelningen istället uppgår till cirka 30 procent arbete och cirka 70 procent material (27,41/92 och 64,59/92) enligt företagets yttrande kalkylblad 2.

kammarrättsdomen. Enligt Ei:s metod för mixföretag ersätt därför den förvärvade delen för mixföretaget med 8,7 procent för arbets- och materialomkostnader. Den förvärvade delen ersätts därmed med samma procentsats för arbete och material, det vill säga med 8,7 procent vilket visas i exemplet i Tabell 2 nedan. För den tillverkade delen kan mixföretaget begära ersättning för de verkliga kostnaderna som elnätsföretaget har, det vill säga med 22 129 tkr, förutsatt att dessa inte redan redovisats i resultaträkningen som löpande påverkbara kostnader.

Tabell 2 Exempel på beräknad ersättning för arbets- och materialomkostnader enligt elnätsföretagets och Ei:s metod i tkr

Byggande av anläggning	Uppgifter delvis från kalkylblad 8 i elnätsföretagets yttrande				Ei:s kompletterande uppgifter		
	Förvärv/egen-tillverkning och totalt	Normvärde	Andel av totalt	Beräknad löpande kostnad	Beräknad omkostnad	Beräknad löpande kostnad	Beräknad omkostnad
Förvärv							
Arbete	439 727	36%	24,75%	108 835	8,70%	38 256	
Material	796 443	64%	1,88%	15 012	8,70%	69 291	
Totalt	1 236 170	100%	10,02%	123 846	8,70%	107 547	
Egentillverkning							
Arbete	60 314	14%	24,75%	14 928	24,75%	14 928	
Material	382 060	86%	1,88%	7 201	1,88%	7 201	
Totalt	442 374	100 %	5,00%	22 129	4,76%	22 129	
Totalt förvärv och egentillverkning							
Arbete	500 041	30%	24,75%	123 763		53 184	
Material	1 178 503	70%	1,88%	22 213		76 492	
Totalt	1 678 544	100 %	8,70%	145 976	7,73%	129 676	

Särskilt om incitament

Elnätsföretagen har anfört att Ei:s metod för mixföretag ger elnätsföretagen incitament att strukturera sin verksamhet på ett suboptimalt sätt. Elnätsföretagen uppger att de kan köpa material kostnadseffektivt men att de på grund av Ei:s metod får incitament att istället utföra eget arbete. När elnätsföretaget är kostnadseffektivt påverkar det de effektiviseringskrav som åligger branschen.

Ei anser att elnätsföretagen ska sträva efter att vara kostnadseffektiva, vilket är ett av regleringens huvudmål enligt ellagen. Dock är det så att elnätsföretagen genom den nuvarande effektiva organisation som de beskriver, där elnätsföretagen i större utsträckning köper material än utför eget arbete, rimligen borde få lägre verkliga anskaffningsvärden för de anläggningar som byggs i egen regi än om organisationen ändras till det motsatta, det vill säga att elnätsföretagen i större utsträckning utför eget arbete. I regleringen får elnätsföretagen ersättning för kapitalkostnader i huvudsak utifrån normvärden. Elnätsföretagens kapitalkostnad (avkastning och avskrivning) beräknas därmed också i huvudsak utifrån normvärden och kan därför medföra en högre kapitalkostnad än om verkliga anskaffningsvärden utgjort grund för beräkningen. Den högre ersättning som elnätsföretagen på detta sätt kan erhålla utgör i sin helhet en vinst för elnätsföretagen utöver den avkastning som beräknas utifrån nivån på kalkylräntan.

Det finns alltså andra incitament i regleringen som påverkar hur elnätsföretagen väljer att organisera sin verksamhet.

Elnätsföretagen har utgått från pågående byggnationer och inte driftsatta anläggningar

För att beräkna andelen förvärvade anläggningar har elnätsföretagen utgått från uppgifter om elnätsföretagens investeringsutgifter för *pågående byggnationer* såsom de redovisats i årsrapporterna och således inte utifrån uppgifter om elnätsföretagens investeringsutgifter för de *anläggningar som tagits i drift* för åren 2014–2017.

De uppgifter som elnätsföretagen använt för de beräkningar som lämnats in till Ei inför fastställande av intäktsramen 2020–2023 bygger på en uppskattning av elnätsföretagen av hur stor andel av de anläggningar som driftsatts för åren 2014–2017 som utgör eget material och eget arbete. Elnätsföretagen har i yttrandet angett att andelen skulle ha kunnat beräknas på ett annat sätt och då givit ett annat resultat. Ei kan i sammanhanget även konstatera att om elnätsföretagen istället för att utgå från pågående byggnationer utgått från de anläggningar som driftsatts för åren 2014–2017 för att beräkna den förvärvade andelen skulle både elnätsföretagens och Ei:s beräknade ersättning också ha kunnat bli både lägre eller högre. Ei har dock inte ifrågasatt att elnätsföretagen utgått från pågående byggnationer, för att uppskatta den andel som förvärvats av de totala investeringarna för åren 2014–2017. Orsaken är att förenklingar och uppskattningar kan vara nödvändiga för att beräkna andelen. För att beräkna andelen entreprenad har Ei därmed utgått från elnätsföretagens uppgifter om pågående byggnationer utifrån de uppgifter som elnätsföretagen lämnat inför fastställandet av intäktsramen.

5.2.8 Mer om schabloner och förenklingar enligt förarbeten till ellagen

Vid införandet av förhandsregleringen uttalades det i förarbetena att det krävs tydliga regler och ett regelverk som är mer förutsägbart än hittills tillämpade metodkriterier och bestämmelser för skälighetsbedömningen, för att intäktsramsregleringen ska fungera i praktiken (prop. 2008/09:141 s. 58).

För att kunna fastställa intäktsramar krävs det omfattande och relativt komplicerade beräkningar för ett stort antal elnätsföretag. För att Ei i praktiken ska kunna åstadkomma detta och för att beräkningen ska bli förutsägbar och hanterbar är det nödvändigt att använda sig av generella beräkningsgrunder.

I förarbetena görs också uttalanden i anslutning till olika delar av beräkningen avseende hur en metod för fastställande av intäktsram bör utformas. Beräkningen av kapitalbasen ska vara utformad så att beräkningen blir rättvisande mellan olika elnätsföretag. Beräkningen ska också vara enkel och motsvara högt ställda krav på förutsägbarhet och transparens. Enligt förarbetena måste dock vissa förenklade beräkningsmodeller accepteras och schabloniseringar tillåtas för att göra regleringen enkel och transparent. Metoden för fastställande av intäktsram ska vara generellt användbar och samtidigt behandla elnätsföretagen lika (se prop. 2008/09 s. 63–65 och 70–71 och Kammarrätten i Jönköping mål nr 61-14 s. 33).

5.2.9 Täckning för kostnader enligt 5 kap. 1 § första punkten ellagen

Av 5 kap. 1 § ellagen framgår att en nätverksamhet för en tillsynsperiod ska ha en bestämd intäktsram som inte ska vara större än vad som behövs för att

- 1 Täckna kostnader för driften av en nätverksamhet som har likartade objektiva förutsättningar och bedrivs på ett ändamålsenligt och effektivt sätt,
- 2 Täckna avskrivningar, och
- 3 Ge en sådan avkastning på kapitalbasen som behövs för att i konkurrens med alternativa placeringar med motsvarande risk få tillgång till kapital för investeringar.

Med kapitalbas avses det kapital som krävs för att bedriva verksamheten.

Ei har ställt den ytterligare ersättning som elnätsföretagen begär i relation till den intäktsram som Ei fastställt för tillsynsperioden 2020–2023 för att bedöma om elnätsföretagen anses få täckning för sina kostnader utifrån den metod som Ei tillämpar, se Tabell 3.

Tabell 3 Elnätsföretagens yrkande i förhållande till fastställd intäktsram

Redovisningsenhet	Företagens yrkade ändring i tkr (2018 års prisnivå)	Fastställd intäktsram 2020–2023 i tkr (2018 års prisnivå)	Företagens yrkade ökning av intäktsramen i förhållande till fastställd intäktsram (avrundat till en/två decimaler)
REL00909	32 296	16 632 821	0,2 %
REL00572	19 133	3 831 125	0,5 %
RER01011	2 187	19 553 652	0,01 %
REL00570	252	684 592	0,03 %

Ei anser att den ytterligare ersättning som elnätsföretagen begär är av så marginell omfattning att elnätsföretagen, med tanke på att regleringen i stort bygger på schabloniseringar, måste anses ha fått täckning för sina kostnader i nätverksamheten genom den fastställda intäktsramen.

5.3 Kostnader för anslutande och överliggande nät (Västerbergsslagen mål nr 9745-19)

Ei medger att beslutet om intäktsram ändras och att målet återförvisas till Ei för beräkning av ny intäktsram med anledning av att inrapporterade belopp avseende posten "Kostnader för abonnemang till överliggande och angränsande nät", uppenbart felaktigt även rapporterats under posten "Kostnader för anslutningar till överliggande och angränsande nät" (som rätteligen ska vara 0 kr). Detta har inneburit att de löpande påverkbara kostnaderna har fastställts till ett för lågt belopp och därmed även att intäktsramen fastställts till ett för lågt belopp.

Elnätsföretaget kommer vara tvungen att rapportera om sina uppgifter i Ei:s inrapporteringssystem och därför ska ärendet återförvisas till Ei för beräkning av ny intäktsram i denna del.

5.4 Raseringskostnader (EON mål nr 9349-19, 9362-19, 9372-19, 9388-19)

Elnätsföretaget har begärt att de löpande påverkbara kostnaderna ska ökas med kostnader för raseringskostnader för den historiska referensperioden 2014–2017. Elnätsföretaget menar att kostnaderna varken ingår i företagets kapitalkostnader eller i de löpande påverkbara kostnaderna.

Ei bestrider ändring i denna del. Raseringskostnader ska inte särskilt ingå vid beräkning av intäktsramen, varken vid beräkning av kapitalkostnader eller löpande påverkbara kostnader. Intäktsramsregleringen är en schablonmetod som bygger på olika principer för de olika kostnadsslagen i regleringen. Kammarrätten har i mål 101-14 uttalat följande om beräkningen av kapitalbasen:

”I förarbetena görs uttalanden i anslutning till olika delar av beräkningen, avseende hur en metod bör utformas. Vad gäller beräkning av kapitalbasen sägs att denna ska vara utformad så att beräkningen blir rättvisande mellan olika företag samt att den ska vara enkel och motsvara högt ställda krav på förutsägbarhet och transparens. Vidare uttalas att vissa förenklade beräkningsmodeller måste accepteras och att schabloniseringar måste tillåtas för att göra regleringen enkel och transparent. Metoden ska vara generellt användbar och samtidigt behandla nätföretagen lika (prop. 2008/09:141 s. 63 – 65, 70 – 71 och 77).”

Metoden för att beräkna kapitalkostnaderna i intäktsramsregleringen bygger på nuanskaffningsvärden (NUAV). Den metod som Ei använder utgår ifrån en kapacitetsbevarande ansats som innebär att anläggningarna värderas utifrån nuanskaffningskostnader, dvs. som om nätet vore helt nytt. Utgångspunkten för att beräkna skälig ersättning är alltså en annan än elnätsföretagens verkliga kostnader för anläggningarna. Användning av NUAV utgår också från att anläggningar byggs på terräng där det tidigare inte har funnits någon elanläggning. Utgångspunkten i regleringen är alltså att elnätsföretaget som bygger anläggningen får ersättning också för kostnader som de inte har om det tidigare har funnits en liknande anläggning på samma plats.

Vid byggnation av en ledning har elnätsföretagen kostnader för markavtal, miljökonsekvensbeskrivning, förberedelser av ledningsgatan m.m. Alla dessa kostnader finns med vid tillämpningen av normvärdeslistan. Om elnätsföretagen bygger (reinvesterar) en ny ledning på samma plats som en tidigare anläggning har stått, kommer elnätsföretagen att slippa dessa kostnader vid reinvesteringen eftersom kostnaderna redan betalades när den ursprungliga ledningen byggdes. Om elnätsföretaget har en raseringskostnad och bygger på en plats där en annan anläggning varit placerad, innebär det att värderingen av anläggningen med NUAV (ex normvärdeslistan) skulle ge för högt värde. Eftersom metoden för framtagning av

kapitalbasen bygger på NUAV ska raseringskostnad inte ingå vid beräkning av intäktsramen (kapital eller löpande kostnad). Annars skulle elnätsföretaget få dubbel kompensation för anläggningen (genom kapitalkostnad som baseras på kapitalbasen som värderas med NUAV, och genom täckning för raseringskostnad).

Vad gäller de påverkbara kostnaderna så använder Ei en historisk referensperiod om fyra år (2014–2017) för att beräkna de löpande påverkbara kostnaderna. Tanken är att normala variationer i kostnaderna på detta sätt ska ha tagits hänsyn till. Vissa år är de påverkbara kostnaderna högre, andra år är de lägre.

Frågan om schabloniseringen av de påverkbara kostnaderna har varit föremål för prövning i domstol ett flertal gånger. En begäran om ökade kostnader p.g.a. mätreformen har inte ansetts föranleda en ökning (förvaltningsrätten mål 7985-11). Bland annat med hänsyn till att det var en kostnad som drabbade alla elnätsföretag. Även frågan om metoden för att få ersättning för raseringskostnader gäller samtliga elnätsföretag.

Kammarrätten har i mål nr 101-14 uttalat bl.a. följande om Ei:s metod gällande de löpande påverkbara kostnaderna.

”Schablonmetoden har utarbetats på ett öppet och förutsägbart sätt. Beräkningen som görs med nämnda metod har föregåtts av noggranna utredningar och överväganden och nätföretagen har haft möjlighet att delta och påverka arbetet. Den beräkning och skälighetsbedömning av de löpande påverkbara kostnaderna som görs i schablonmetoden ligger inom de ramar som ges i ellagen och dess förarbeten. Genom beräkningen av löpande påverkbara kostnader enligt schablonmetoden behandlas nätföretagen lika. Att någon hänsyn inte tas till förändringar i antalet kunder under tillsynsperioden gäller således för samtliga nätföretag, oavsett om förändringen medför ökade eller minskade löpande kostnader.

För att regleringen ska vara förutsägbar och någorlunda enkel måste det tillåtas att vissa förenklingar och schabloner används i beräkningsmetoden. Detta innebär att ett enskilt nätföretags individuella förutsättningar inte alltid kommer att beaktas. Detta kan vara såväl till fördel, som till nackdel för nätföretaget. Regelsystemet innebär att ett nätföretag inte nödvändigtvis kommer att få täckning för sina faktiska kostnader.

Utgångspunkten måste vara att hänsyn normalt inte ska behöva tas till mindre individuella avvikelser. För att det ska vara motiverat att göra avsteg från en generell beräkningsmetod som utformats på det som schablonmetoden gjorts, bör den förändrade beräkningen ha stor påverkan på nätföretagets intäktsram. Det behöver inte vara orimligt att ta hänsyn till förväntad ökning av Vallentunas kundunderlag under tillsynsperioden. Kammarrätten anser emellertid att det som kommit fram i målet inte är tillräckligt för att motivera ett avsteg från den beräkning av löpande påverkbara kostnader som gjorts av EI. Den aktuella avvikelserna får således anses ligga inom ramen för sådana förenklingar och schabloniseringar som måste tillåtas. EI:s överklagande ska därför bifallas i denna del.”

Ei anser att kammarrättens uttalande visar att avvikelser från Ei:s metod om löpande påverkbara kostnader ska göras restriktivt. Utöver det faktum att Ei anser att elnätsföretaget redan får täckning för raseringskostnader inom ramen för kapitalbasberäkningen anser Ei inte heller att det finns skäl att kostnader för rasering skulle kunna motivera ett avsteg från Ei:s beräkning av de löpande påverkbara kostnaderna. Utifrån elnätsföretagets beräkningar av raseringskostnadernas påverkan på de totala intäktsramarna kan Ei konstatera att intäktsramarna skulle höjas enligt följande, för REL03018 ca 0,17 procent, för REL00615 ca 0,74 procent, för REL00957 ca 1,32 procent och för RER00855 ca 0,23 procent. Detta kan inte anses vara en stor påverkan på elnätsföretagets intäktsramar.

Detta yttrande har beslutats av generaldirektören Anne Vadasz Nilsson. Vid den slutliga handläggningen deltog också chefsjuristen Göran Morén, chefekonomen Therese Hindman Persson, avdelningschefen Tony Rosten, enhetschefen Rebecka Thuresson, analytikern Tobias Alkefjärd, analytikern Marie-Louise Eriksson samt juristen Johan Nordström, föredragande.

Beslutet har fattats digitalt och saknar därför underskrifter.

Bilagor

- 1 Sammanställning över samtliga mål (Excel-fil)
- 2 Rättsutlåtande från professor Joakim Nergelius vid Örebro Universitet
- 3 Montell & Partners. "Parametrar till bedömning av kalkylränta för elnät 2020–2023 - Uppdatering med avseende på beräkning av skuldandel och tillgångsbeta för jämförelsebolaget C.N Transelectrica". April 2020.
- 4 Montell & Partners. "Kommentarer till användningen av globalt index och veckovisa avläsningar vid beräkning av kalkylränta för elnätsreglering enligt intäktsramförordningen för tillsynsperioden 2020–2023". 20 april 2020.
- 5 Danmarks reglering av WACC genom "BEK nr 1595 af 18/12/2017".
- 6 Ei:s PM 2010:11 "Normvärden för anläggningar med spänning upp till och med 24 kV"